

Κείμενο

Η εξουσία του λόγου της τηλεόρασης

Εικονική ή εναλλακτική πραγματικότητα είναι αυτή που μας προσφέρει η τηλεόραση; Σε ποια συμφέροντα υπακούει και από ποια φίλτρα περνάει η καθημερινή, πραγματική ζωή, πριν μας παρουσιαστεί από την τηλεόραση; Αλλοιώνεται και πώς η πραγματικότητα; Αυτά είναι μερικά από τα ερωτήματα που θα έπρεπε να απαντήσουμε, αν θα θέλαμε να προσδιορίσουμε έστω και σε έναν μικρό βαθμό τις **σχέσεις εξουσίας** που απορρέουν από την παρουσίαση αυτή της εναλλακτικής πραγματικότητας που παρουσιάζει η τηλεόραση.

Είναι γεγονός, και πιθανώς αναπόφευκτο, ότι η τηλεόραση μας παρουσιάζει μια διαφορετική πραγματικότητα από αυτή που όλοι μας ζούμε στην αληθινή ζωή. Τα **δελτία ειδήσεων** παρουσιάζουν τα καθημερινά γεγονότα με διαφορετικούς τρόπους, ανάλογα με το κανάλι που τα ετοιμάζει. Οι ειδικές εκπομπές παρουσίασης και σχολιασμού της πραγματικότητας, είτε αυτές λέγονται ενημερωτικές είτε ψυχαγωγικές, αλλά ακόμα και οι «σαπουνόπερες»¹, ωραιοποιούν και εξιδανικεύουν ή κατηγορούν και καταδικάζουν φυσικά πρόσωπα, καταστάσεις και θεσμούς.

Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι σήμερα για τους οποίους η τηλεόραση αποτελεί την κεντρική διέξοδο προς την κοινωνία, αποτελεί το παράθυρο από το οποίο έρχονται σε επαφή με το σύστημα σχέσεων εξουσίας στην κοινωνία στην οποία ζουν. Όταν, λοιπόν, αυτό το παράθυρο είναι εφοδιασμένο με παραμορφωτικά κρύσταλλα, είναι φανερό ότι η εικόνα των ανθρώπων αυτών για την κοινωνία και τις σχέσεις εξουσίας θα είναι «παραμορφωμένες».

Ας δούμε ένα πολύ απλό και καθημερινό παράδειγμα. Είναι γνωστό ότι η τηλεόραση χρησιμοποιείται κατά κόρον στο πολιτικό παιχνίδι εξουσίας, αφού ωραιοποιεί ή καταδικάζει γεγονότα και εξελίξεις με απώτερο στόχο το πολιτικό κέρδος. Χρησιμοποιείται, δηλαδή, για να παρουσιάσει μια **εικονική πραγματικότητα** πολιτικής κατάστασης στην οποία υποτίθεται ότι ζουν και με την οποία έχουν σχέσεις οι πολίτες. Η διαχείριση μιας εικονικής πραγματικότητας από τους πολιτικούς είναι πιο εύκολη. Έτσι, τα τελευταία χρόνια οι προεκλογικοί αγώνες έχουν μεταφερθεί από την πραγματική ζωή στον τηλεοπτικό χώρο, από τις συγκεντρώσεις λαοθαλασσών στις σκηνοθετημένες **τηλεμαχίες**. Συνεπώς, οι πολιτικοί έρχονται όλο και πιο σπάνια σε επαφή με τον λαό, αποφεύγουν την κατάκτηση των ψηφοφόρων με άμεσο τρόπο, ενώ προτιμούν να παρουσιάζουν τα επιχειρήματα και τις απόψεις τους μέσα από την τηλεόραση.

¹ σαπουνόπερα: μειωτικός χαρακτηρισμός που αναφέρεται σε αισθηματική τηλεοπτική σειρά με μεγάλο αριθμό επεισοδίων και με μελοδραματικό συνήθως περιεχόμενο.

Και βέβαια, οι λίγες εμφανίσεις τους στην πραγματική ζωή είναι απλές, θέλουν να δείξουν πόσο κοινοί άνθρωποι είναι και γι' αυτό δεν κάνουν εντυπωσιακές εμφανίσεις στον πραγματικό κοινωνικό χώρο, όπως πριν από μερικά χρόνια. Έτσι, αφήνουν την εικόνα μέσα από την τηλεόραση να πείσει τον κόσμο, με ομιλίες και διαλέξεις, συζητήσεις και αντιπαραθέσεις, φυσικά υπό την καθοδήγηση κάποιου σκηνοθέτη, με την παρουσία βοηθητικού προσωπικού (δημοσιογράφου) και πάντα με τους πίσω από τις κάμερες συμβούλους και καθοδηγητές, αφανείς ήρωες και κατασκευαστές της εικονικής πολιτικής πραγματικότητας που προσφέρεται στους πολίτες.

Ν.Σ. Σαρτζετάκης. (1997). Η εξουσία του λόγου της τηλεόρασης. Στο: *Προβάλλοντας την θεωρία του Foucault για την εξουσία του λόγου στα μέσα μαζικής επικοινωνίας και ενημέρωσης - το σήμερα και το αύριο* (εργασία στο πλαίσιο του ΠΜΣ του τμήματος Επικοινωνίας & Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών), 15-18. Από το διαδίκτυο (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80 - 100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Γιατί, σύμφωνα με το κείμενο, οι πολιτικοί αποφεύγουν την κατάκτηση των ψηφοφόρων με άμεσο τρόπο και προτιμούν να παρουσιάζουν τα επιχειρήματα και τις απόψεις τους μέσα από την τηλεόραση; Να απαντήσετε σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2. α. Πώς αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος (Είναι γεγονός... και θεσμούς) του κειμένου;

(μονάδες 2)

B2. β. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

(μονάδες 3)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να δημιουργήσετε από μία πρόταση με καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις/φράσεις του κειμένου με **έντονη γραφή: σχέσεις εξουσίας, δελτία ειδήσεων, εικονική πραγματικότητα, τηλεμαχίες, πολίτες**. Φροντίστε, ώστε μέσα από την πρόταση να γίνεται φανερή η σημασία της κάθε λέξης/φράσης.

(μονάδες 10)

Γ2. α. «Χρησιμοποιείται, δηλαδή, για να παρουσιάσει μια εικονική πραγματικότητα πολιτικής κατάστασης στην οποία υποτίθεται ότι ζουν και με την οποία έχουν σχέσεις οι πολίτες...»:

Στην παραπάνω περίοδο λόγου να εντοπίσετε τις αναφορικές προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε είτε ως προσδιοριστικές είτε ως παραθετικές με βάση τις πληροφορίες που περιέχουν σε σχέση με τον προσδιοριζόμενο όρο.

(μονάδες 2)

Γ2. β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)